

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Apologia|| Pro Reverendis. Et Illvstris.|| Principibus
Catholicis, ac alijs ordinibus Impe-||rij aduersus mucores
& calumnias Buce-||ri, super actis Comiciorum||
Ratisponæ.||**

Eck, Johannes

Coloniae, 1542

VD16 E 262

Haereticos iuste occidi & comburi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33616

APOLOGIA PRO

gi expositores sacrae scripturae fidissimi, Petrus Longobardus magister sententiarum dictus, Henricus de Gandauo, Guil. Altifiodorensis, Vuilhel. Parrhisien. Petrus Alliaceus, Ioh. Gerson, Hainricus Gorcheim, Hen. de Hassia, Oita, Nicolaus Dincelspijel, Armacanus, Nicolaus Cusanus, Kempis, Bruno Herbipolen. Iohā. & Franciscus Pici, Summerhardus, Clithoueus, Hadrianus Papa, Natalis Beda, Ioh. Rosseus, Hieronymus Emser, Ioh. Fabri, Ioh. Maioris, Vuimpina, Ioh. Cochleus & alij. Quorum nullus Theologiam ita diluit, sicut vos Neochristiani, cum Pickardicis, Viskleficis, Hussiticis glossis & expositionibus.

6. Ex charitate & nimia mansuetudine incomparabilis ille vir Legatus Pontificius persuasit sibi meliora de Bucero & socijs, futurum, scilicet, ut aliquando resipiscerent: at si ista mecum contulisset, admonuissem eum de S. Paulo, qui optime nouit haeticorum obstinationem. Haeticum hominem post unam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est, qui huiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Quod hic experimur in Bucero, qui errori addit obdurationem, & pertinciam mentis, obijciens legato se non recepturum errores quos taxauerit. Vitandus ergo est secundum Paulum, & suo iudicio relinquendus, unde condemnabitur. Est enim haesis peccatum in spiritum sanctum, dum agnitam impugnat veritatem: Bucer, Blarer, Hosander, Luther, &c. nobiscum in Ecclesia enutriti sunt & docti: illa crediderunt a puericia quam nos modo credimus: & non solum crediderunt, sed etiam multis annis docuerunt: orto autem sibilo & vento antiquis serpentis, superbiae scilicet, & inuidiae ac carnalitatis, veritatem illam agnitam, creditam, & ab eis praedicatam, omni conatu, manibus & pedibus impugnant.

CHRISTIANOS PRINCIPES NON
viti noua asperitate in puniendis haeticis.

Offen

Tit. 3.

Haetici
agnitam ve-
ritatem im-
pugnant.

Offendit Bucerū, q̄ plures à magistratu interfecti sint
sectarij eorum: licet hoc remittere possem ad magis-
tratus, qui faciem factorum suorum redderent rationem,
vt de Augustinianis Bruxellis, Ludouico Berquin, cum so-
cijs & Rotomageñ. in Gallia, Roberto & socijs in Anglia,
Tauber, Viennæ, Kefer, Hugelin, Mersbergi, Kesleri in Sui-
cia, Baldasaro Parabaptista in Austria, Iohanne Vuassens-
burgeñ. Iohanne Iacobo in Leiphaim, Teuschelin Rotens-
burgi, Cambodunensi prope Leijkirchium, Scholastico
Memmingeñ. Thoma Mintzero, Andrea Kretzio, & N.
Eluaceñ. Tillingæ, cum alijs pluribus pertinacibus: At q̄
coram laicis conqueruntur de iniustitia & vi eis illata vos
lo plura super eare dicere.

Et primo quidem non recipitur, q̄ ait pios esse interfe-
ctos, fuerunt enim impij, desertores Ecclesiæ, hæretici, pos-
testati sublimiori inobedientes, rebelles ac seditiosi: Ideo
meritas impietatis pœnas sustinuerunt. Non patiaris ma-
leficos viuere super terram: Quod autem Bucer eos pios di-
cit, more hæreticorum facit. Nam qui hæretici vnquam fu-
erunt, qui non viderentur sibi orthodoxi, & Catholicos
criminarentur hæreticos: Sic fecerunt Marcionitæ, sic Va-
lentiniani, & Donatistæ se solos in Ecclesia esse iactabant.
Et Arriani nostros calumniabatur peruersores scripturas
rum: Sic pios appellas tuos sectarios, & doctrinam eorum
piam, (prætexunt hæretici pietatem, cum sint animarum se-
uissimi interfectores.) Catholicos autem tam sæpe in farra-
gine cōuiciorum tuorum dicis impios, & Catholicam no-
strorum doctrinam, non vereris impietatem vocare. At v̄
Esaias imprecatur ijs, qui dicūt bonum malum, & malum
bonum, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem.

Addis Episcopos noua asperitate vti contra istos pios
tuos, puta quia exuruntur & occiduntur. At quomodo
nouam audes appellare: cū etiam in veteri fuerit obserua-

h ij ta

Exod. 22.

Combusti
fuerūt im-
pij.

Marcion-
ita.
Donatistæ.

Esaiæ 5.

II.

- Deut. 15. ta testamento. Sic enim ait dominus, si surrexerit in medio tui Propheta, aut qui somnium se vidisse dicat, & prædixerit signum atque portentum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus & sequamur deos alienos, quos
- Hæretici comburā. ignoramus, & seruiamus eis, non audies verba Prophetæ illius aut somniatoris, quia tentat vos dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra. Propheta autem ille, aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est, ut vos auerteret à domino Deo vestro. Causa ergo interfectionis Pseudoprophetæ est, quia locutus est, ut auerteret eos à Deo. Eadem intentio & scopus est hæreticis subuertēdi plebem:
- Hierony. nam sybilus hæreticorum ait beatus Hieronymus, irremediabiliter mentes auditorum vulnerat.
- Deut. 17. Et Infra. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis moriatur, & auferas malum de Israel: tale crimen est hæretici, erigit se contra totam Ecclesiam per superbiam, & non obedit summo sacerdoti: Moriatur ergo decreto iudicis. Et pondera quod textus dicit.
- Deut. 15. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c. In ambiguo nolentem obedire sacerdoti, iubet occidi, quanto magis in re certa & explorata, sicut est in hæresibus ante D. C. annos, añ M. ante M. & CC. annos damnatis?
- Leuit. 24. Simile postea præcepit. Propheta qui arrogantia deprauatus, voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum Deorum, interficietur. Educ blasphemum extra castra, & lapidet eum omnis populus. Et cur non hæreticum, qui impietate vincit blasphemum?
- III. Obiectio- nes hæreticorum. Marth. 12. Sed diceret Bucerus, hæc in vete. testa. sed noua sunt in Ecclesia, quæ antiquitus excommunicabat hæreticos, & pro Ethnicis & Publicanis habebat, Et Paulus vitandum dicit hæretis

REVERENDIS. LEGATO.

hæreticum, nō comburēdum. Paulus quoq; denunciāt, vt Tit. 3.
 subtrahamus nos ab omni fratre inordinate ambulante, di 2. Thes. 9.
 cit subtrahatis, non occidatis. Et S. Iohannes prohibet, ne 2. Iohan. 7.
 aue ei dicamus. Romanis quoq; præcipit, vt declinēt ab his Roma. 16.
 qui dissensiones faciunt. In quibus omnibus non discunt
 Episcopi & Monachi occidere & mactare hæreticos, nec
 inuocare brachium sæculare contra hæreticos.

Neque Principes hac asperitate vsi sunt ab initio, quia
 Theodosius maior decem libris auri mulctauit hæreticos
 testatur Augustinus ad Bonifacium. In C. L. Manichæos, Cap. 17.
 omnium bonorum publicatione hæreticos persequitur. 23. q. 4. Ipa
 Et Arriani in exilium pulsi sunt testatur tripartita & Eccle pietas.
 siastica historia, non autem occisi: & Augustinus noluit he August.
 ret cos occidi, & in consilio obtinuit.

At ei respondeo, ex eodem Augustino. Cogunt multas III.
 inuenire medicinas, multorum experimenta morborum: Cap. 26.
 Ideo etsi mitioribus pœnis tentati sint hæretici, vt emēdas
 rentur: at quia experientia docuit illas pœnas non mederi
 huic morbo, nec vllum profuit remedium, quādiu super Hæretico-
 stes mansit hæreticus. Ideo maiori sēueritate fuit opus, & rii pœnæ.
 hæreticos per supplicium mortis auferre. Ambrosi-
 us ex En-
 chiridio.

Vnde Theodosius A. Et Valentinianus Cæsar Florētio V.
 Pp. scripserunt. Manichæi nusquam in solo Romano cōue L. Arriani
 niendi morādique habeāt facultatem, Manichæis etiā de ciui C. de har.
 tatibus expellendis, & vltimo supplicio tradendis, &c.

Sic Imperat. Valentinianus & Marcianus sanciuerunt, L. quicum-
 vt adeuntes discendi studio, vt de infauita hæresi dispu- q. 60.
 tantes audiant, decem librarum auri iubemus subire dis-
 pendium. Vltimo autem supplicio coerceantur, qui illis
 cita docere præsumpserint. Noli ergo dicere nouam hanc Discipuli
 esse sēueritatem in Ecclesiâ cum Valentinianus illam decre Doctores.
 uerit ante mille & centum annos.

Porro idem S. Augustinus contra Cresconium gram VI,
 h ij maticū

Lib. 3. cap. 41. & seq. maticum fortio- rem adfert causam, quæ frangat caput tu- um Bucere, quia hanc se- uiciam hæretici primi in- ceperunt, nō Catholici. Nam Donatistæ exercebant cedes, rapinas, incendia & cecitates in Catholicos, quos dicit peiores p̃do- nibus & latronibus, quia armati, nocturno tempore do- mos clericorum & Catholicorum diripiebant, & ferro cō- cisos abiecerint semiuuos, calcem quoq; mixto aceto ali- quorum oculis infunderent. O immanitatem hæreticam. Narrat crudelitates hæreticorum in Seruū Episcopū Chu- bur succubere & in Maximianum Vagaieñ. Episcopum, de quo ait. Viuit adhuc, & plures in corpore cicatrices, quā membra numerat, repetit de Maximiano ad Bonifacium cap. 18. Non ergo noua est ista seueritas in Ecclesia, quam hæretici primi inceperunt.

VII. Quid si Reuerendissimus D. Legatus pro sua eruditione & Deo amabiles sacerdotes adferrent tibi responsum B. Augustini. Persecutores vestros nos dicitis, cum saluos fie- ri cupientes, vestraq; sanari volentes vulnera, medicinaliter persequamur: Vnde à clericis & circumcellionibus vestris, tanquam dētibus & calcibus vestris, grauitè dum vos cu- ramus, affligimur. Hanc medicinam etiam docuit B. Hiero- nymus. Resecandæ sunt, inquit, putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus & pe- cora ardeant, aut corrumpātur, putrescant, intereant. Et alibi, quæ est ista misericordia, vni parcere, & omnes in dis- crimē adducere, de hoc quoq; pulchre Augustinus disserit cōtra secundam epistolam Gaudenti, Hæreticorum cōuersio non mors desideratur: & cōtra Cresconium grammati cum euincit, hæreticos vtiliter à Catholicis persequi. Non em̃ possunt hæretici orare ad deum cum David, iniuste pse- cuti sunt me, adiuua me, quia iuste Catholici affligūt & pse- quuntur hæreticos, sicut Sara ancillam Aegyptiam, vt Aus- gustinus super Iohanne pulchre inducit.

Adhuc

A dhuc forte obijciat obstinatus Bucer, quia Apostoli
nec fecerint, nec docuerint ut fiat. Inuocatio brachij secula
ris: neq; conueniat cum mitissima lege Euangelica, neque
cum scriptis Paulinis, aut alijs sacre scripturae locis. At fal
leris Bucere, friuolę hę obiectiones diu per sanctos patres
discusse sunt, & precipue ab Augustino hæreticorum malo
leo in pluribus locis. Sic enim ait ad Bonifacium. Quod em̃
dicunt, qui contra suas impietates leges iustas nolunt, non
petisse à regibus terrę Apostolos talia, non cōsiderant ali
ud fuisse tunc tempus, & omnia suis temporibus agi. Quis
enim tunc crediderat in Christum Imperator, qui ei pro pi
etate, contra impietatem, leges ferēdo seruiret, quando ad
huc illud Propheticum implebatur, quare fremuerūt gen
tes. Nondum autem agebatur quod in eodem Psalmo dici
tur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis ter
ram, seruite domino in timore. Quomodo ergo reges do
mino seruiunt in timore, nisi ea quę contra iussum domini
fiunt religiosa seueritate prohibendo atq; plectendo, sicut
seruiuit Ezechias, sicut Iosias, sicut rex Niniuitarum, vniuer
sam ciuitatem ad placandum dominum compellēdo, sicut
seruiuit Darius, sicut Nabuchodonosor prohibēs om̃ibus
in regno suo, ne blasphemarent Deum. Cum itaq; nōdum
reges domino seruiret temporibus Apostolorum, sed ad
huc meditarentur inania aduersus eum & Christum eius,
non poterant tunc impietates legibus prohiberi. Ergo qđ
non fuit petatum ab Apostolis, non est omisum, quia hæ
retici non mererentur, sed quia gladius gentilium Princi
pum nondum seruiebat Euangelio. At Constantinum ba
ptizatum mox implorabāt Catholici: cuius opera Concil
lium Nicęnum coactum est contra Arrium.

Et hoc quoque obijciunt, sæuiciam in hæreticos non cō
uenire cum sacris literis & Paulo. Sed contrarium est ma
nifeste verum, nam Saphyra & Ananias à principio nascentis

Ca. 13. An.
Tempore
Apostolo
rum gladi
us non ser
uiebat euā
gelio.

Psal. 2.

4. Reg. 19.
4. Reg. 22.

Dan. 14.
Dan. 5.

tis

hy

- Aſſo. 1. tis Eccleſiæ propter puſillū pecuniæ, morte mulſtati ſunt,
 quanto magis hæretici defraudantes animas, à ſucceſſore
 Galat. 5. Petri morte mulſtandi ſunt: quanto anima nobilior eſt q̃
 pecunia. Præterea Paulus optat. Vtinam abſcindantur qui
 vos conturbant, quod ſi principes tunc fuiſſent Chriſti-
 1. Cor. 10. ni, ſine dubio obſecuti fuiſſent Pauli deſiderio. Et ad Cor-
 inthios ſcribit. In promptu habentes vlcifci omnem ino-
 bedientiam: cur hoc non haberent in promptu principes,
 qui non ſine cauſa gladium portant? Falfarij literarum, aut
 monete, iuſte per principes morti traduntur: cur non falſa
 Roma. 15. rij ſacrarum literarum & Canonum? Ita & alia crimina pu-
 niunt, cur non ſacrilegum illud ſcelus hæreſeos? Ita arguit
 De corre- Auguſt. Donatiſtas. Cur enim cum datum ſit diuinitus ho-
 gione Do mini liberum arbitrium, adulteria legibus puniantur, & ſa-
 natiffare. crilegia permittantur? An fidem non ſeruare animam deo,
 154. leuius eſt, quàm ſœminam viro?
 Iohan. 2. Addo quod Ieſus flagello eiecit nummularios de tem-
 Hebr. 6. plo: ſi hoc nummularijs, quid modo faceret hæreticis Ec-
 cleſiam vaſtantibus? Et Paulus ait: Terra proferens ſpinas
 ac tribulos reproba eſt, & maledicto proxima, cuius con-
 Matth. 15. ſummatio in combuſtionem, huiusmodi terra eſt animus
 hæreticorum, ex qua creſcunt ſpinæ ſuffocantes verbum
 1. Reg. 13. Dei. Ideo conſumantur in combuſtionem. Sic inter no-
 uiſſima verba Dauid commemorat Præuaricatores quaſi
 ſi ſpinæ euellentur vniuerſi, quæ non tolluntur manibus:
 & ſi quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lan-
 ceato, igne q̃ ſuccenſæ comburentur vſque ad nihilum.
 Quis autem magis præuaricatur, magis offendit Deum &
 Eccleſiam, quàm hæreticus?
 Lupus oc- Quis negare poteſt, quin lupus arcendus ſit, ne noceat
 cide ndus. gregi? ſi autem tam pertinaciter inhiat ouibus rapiendis,
 Matth. 7. ac deuorandis, tunc interimatur lupus: hæretici autem ſunt
 lupi, dicente Chriſto: Attendite à falſis prophetis, qui ve-
 niunt

niunt ad vos in vestimentis ouium, intus vero sunt lupi rapaces: lupos illos esse hæreticos, Ambrosius, Hieronymus, Gregorius, Beda & Bernhardus testantur, de quibus & Paulus inquit: Scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi: tollatur ergo e medio lupo, ne gregem perdat. Ita August. super Iohanne. Nullus nostrum vult aliquem hæreticum perire, sed aliter non meruit habere pacem domus David, nisi Absolon filius inobediens in bello esset extinctus: Sic Ecclesia aliquorum perditione, cæteros colligit, dolorē materni sanat cordis, tantorum liberatione populorum. Eas Bucere, & simplicibus imponas, praxim Ecclesiæ de comburendis hæreticis, non conuenire cum Paulo & sacris literis.

Actu. 20.

Tract. II.

2. Reg. 18.

Pugnant ex alio: quoniam hoc negotium non pertineat ad Imperat. & principes, ideo contra hæreticos non debet atinuocari brachium sæculare. Sed neque sic proficiet: quoniam nemo negat, quin hæresis sit crimen Ecclesiasticum, quo ad forum c. vergentis &c. ad abolendam de hære. Et c. vt inquisitionis eo. tit. lib. 6. Tamen executio, bonorum confiscatio, pænæ inflictio pertinet ad principes & magistratus laicos. In c. cum secundum de hære. lib. 6. Et ad illam obiectionem pulchre respōdet Augustinus. Et quod in nobis reprehendunt, vt decipiant imperitos, dicentes, Non debere Christianos contra inimicos Christi aliquid à Christianis Imperatoribus postulare. Et ipsi tamen priores hoc fecerunt: sicut gloriati sunt Carthagine in collatione (ita appellat Augustinus, quod Neochristiani colloquium appellant) q̄ apud Imperatorem, maiores eorū criminaliter Cecilianum fuerint insecuti, vt sæpe meminit alias contra Cresconium, Emeritum & Petilianum.

X.
Inuocare
brachium
sæculare.

De correctione
Donat. cap. 4.

Et quod ad Imperatorem pertineat & principes hereticorum punitio, egregie ostendit Augustinus contra Gaudentium: Cum enim heretici nolunt audire Episcopos, cum

Lib. 2. ca.
26.
August.

i ram

ram hanc corrigendi hæreticos, exequuntur reges per milites. Vnde August. super Iohanne. Quando vult Deus concitare potestates aduersus hæreticos, aduersus schismaticos, aduersus dissipatores Ecclesiæ, aduersus exuffatores Christi, nō mirentur: quia Deus concitat, vt à Sara verberetur Agar. Mirantur autem, quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Si non ergo mouerentur, & quomodo redderent rationem Deo de imperio suo? Intendat charitas vestra quid dicam, quia pertinet hoc ad reges sæculi Christianos, vt pacatam velint suis temporibus habere, matrem suam Ecclesiam, vnde spiritaliter nati sunt. At opponit Bucer illa non pertinere ad suum magistratum, sed princeps prophanis causis inserviat, negotia fidei clero relinquat. At illā elidit Augustinus & dicit, Quis mente sobrius regibus dicat, Nolite curare in regno vestro à quo tueatur, vel oppugnetur Ecclesia domini vestri, nō ad vos pertineat in regno vestro, si quis velit esse siue religiosus siue sacrilegus, quibus dici nō potest. Non pertineat ad vos in regno vestro, quis velit pudicus esse, quis impudicus.

Hæretici
cōburedi.

Imp. Tyrā
ni con-ra
Catholi
cos,

Et praxis hoc obtinuit, vt in Codice legimus titulis, de hæreti. & de Apost. & Ne sanct. bap. reiteretur. Et hæretici omnes, non solum Donatistæ, vbi eis fuit cōmodum, auxilium Principum & Regum implorauerunt, sicut Arriani Constantium Imp. Valentem. Eudoxiam reginā, Hunericum (alij Gensericum appellāt) regem Vuandalorum, qui persecutus est Homousianos (ita vocabat Catholicos) Zenonem Imp. Apud Gastrimundum, Theodericum Gothum, Anastasium Imp. Constantinum tertium, Leonem secundum, Tyberium tertium, Philippum Impe. Leonem tertium, Constantinum quintum, Leonem quartum, qui omnes ab hæreticis instigati & inflammati, persecutionem mouerunt Catholicis in Ecclesia Dei, vnde innumera-
rabiles

rabiles fecerunt martyres tyrannide sua.

Obiecerunt Donatistæ suos martyres Augustino, Mar
culum de petra præcipitatum, Donatum Bagaieñ. in pu-
teum missum, sicuti Lutherani Hussum, & Hieronymum
Prageñ. & nouiter exustos vt meminimus, & Zuinglium
in bello cæsum. Et tanta erat Donatistarum insania, vt il-
los colerent pro Martyribus, afferentes pro se scripturæ
testimonia de persecutione. Beati cum vos persecuti fue-
rint homines, &c. Sed vere respondet Augustinus. Recte
ista dicerentur à vobis, quærentibus martyrum gloriam, si
haberetis martyrum causam. Non enim felices, ait domi-
nus, qui mala ista patiuntur, sed qui propter filium homi-
nis patiuntur, id est, Christum. Vos aut non propter ipsum,
sed cõtra ipsum patimini. Veri ergo Martyres illi sunt, qui
persecutionem patiuntur propter iustitiam. Non ergo qui
propter iniquitatem, & propter Christianæ vnitatis impie-
am diuisionem, sed q propter iustitiam persecutionem pa-
tiuntur, hi martyres veri sunt, heretici sicut sunt filij, ita eti-
am martyres diaboli.

Martyres
heretico-
rum, mar-
tyres dia-
boli.

Matth. 5.
Lib. 2. Cõ-
tra Gau-
dent. c. 17.

De corre-
ptione Do-
natistarum.
c. 7.

Gerſon diſerte aſſignat, quàm diuerſum ſit gaudium
heretici euntis in ignem & cantantis, ac gaudium Chriſti-
ani martyris, quia gaudium deſertoris eſt beluinum, furio-
ſum, efferum, deſperatione plenum, expers dulcedinis, &
ſpiritus vana opinione natum, & quaſi extortum, vt vide-
antur fortiter agere. Non ſecus ac latrones, principum &
ciuitatum proditores, aut hoſtes captiui, geſtientes quaſi,
dum ſint morti proximi. Letitia autem veri Martyris non
eſt contumax, ſed benigna, patiens, ſuauiſ, plena ſpei & ſis
ducia: q̃a ſit ſpiritus ſancto authore, & dulcedinem immit-
tente. Ita Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu cõciliij, &
S. Laurentius eſtimabat prunas eſſe roſas, & S. Andreas vi-
dens crucem cū gaudio dicebat, quia amator tuus ſemper
ſui, & deſideraui te amplecti. Ad hominem reſpondet Au-
guſtinus,

Gerſon.

Gerſon.

Actu. 4.

i ij guſtinus,

Contra
Gaudenti-
um. c. 19.

Super Io-
han.

Ibi. c. 15.
Iohan. 16.

XII.

Neminem
cogēdū ad
fidem.

Ciuitates
impetij.

gustinus, quia Donatistæ sibi ipsis mortem consciuerunt aquis, igne & præcipitio, vt magnæ essent memoriæ & famæ. Ideo ostendit Augusti, quàm immane crimen sit se ipsum occidere: & tamen gregatim se interficiebant Donatistæ: alij mentiebantur illos à Christianis occisos: Nostri autem dicunt, ait Augusti, quod ipsi se præcipitauerunt & potestates infamauerunt. Quis enim nescit hoc genus hominum in horrendis facinoribus inquietum, ab vtilibus operibus otiosum, crudelissimum in mortibus alienis, vilissimū in suis, &c. Vnde Chrs nō dixit, veniet hora qua vos ipsos occidetis: sed veniet hora, quādo qui vos occiderint, putēt se facere obsequium Deo: Nūc autem vos festinatis ad mortem, ne à nostris teneamini: Viuere metuitis, non occidi, quia erubescitis corrigi, aut de vestro conuinci. Ideo non iactent hæretici persecutiones & mortes suorum: quia & ipse dominus Iesus cum latronibus crucifixus est: sed quos passio iungebat, causa separabat. Non ergo impij sibi martyrium arrogant, potest enim impiorum similis esse pœna, sed dissimilis est martyrum causa ait Augustinus.

Vereor ne oneri sim pio Lectori: quia nullibi furiosius clamant ad rudem plebem, licet parcius scribant: ideo vos lui ineptissimos cauillos excludere: superest adhuc vnus vel alter, quos etiam oportet exarmare. Et primò quidem stentoria voce clamāt fidem esse rem liberam, & neminem ad eam cogendum: Sub hoc specu latebant primo ciuitates Imperiales, quæ Cæsari & imperio obedientiā in alijs pollicebātur, sed fidem oportere esse liberam, & diuo, felici, augusto Carolo Maiestatis Romani imperij vindici obedire in his quæ sunt fidei, refugiunt: & vbi ipsorum quantula quātula est potestas, quam nullam omnino habēt, nisi à Cæsare, in fidem, regimen Ecclesiasticum, diuina officia, in personas Ecclesiasticas, contra ius diuinum & humanum, contra ius Pontificium & Imperiale, temere extendunt etiam ad

ad sacramentorum administrationem: & imperiose iubet, minatur, cogit & puniunt, in nummis, carceribus, turribus, exilio, senatus & officiorum destitutiōe, vt alio loco fuis explicauī fructus Ludderanæ perfidię. Licet alibi satis exposuerim, quomodo imprudēs sit ybum, fidem esse liberam: licet em̃ adulto liberum sit suscipere fidem vel nō suscipere, tamē susceptam semel fidē cogendus est retinere, sicut doctores cōcludunt de Baptismo, etiam infantem baptizatum cogendum ad fidei Christianę obseruantiam.

Ideo contra Ludderanos exclamat Augustinus & Donatistae: Vbi est, quod isti exclamare consueuerunt, liberum est credere vel non credere: Cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum Apostolum, agnoscāt ^{Ad Bonifa cū. cap. 15.} in eo prius cogentem Christum, & postea docentem. (Inducit historiam Act. 9. De conuersione Pauli.) Prius ferientem, & postea consolantem. Mirum autem est, quomodo ille qui pœna corporis coactus ad Euangelium intrauit, plus illis omnibus laborauit in Euāgelio, qui solo verbo vocati sunt. Cur ergo non cogeret Ecclesia perditos filios, vt redirent: si perditī filij coegerunt alios vt perirent? Loquor autem semper de coactione extense, vt habet communis modus loquendi, pro eo quod est minis, terroribus, pœnis & torturis hominem inducere: quia absolute voluntas nostra cogi non potest, vt in obstinato & peruicaci hæretico liquet: qui nullis cruciatibus externis à sua heresi dimoueri potest.

Stat ergo sententia licere Catholicis, vt vrgeant hæreticos minis, pœnis & erroribus ad sanam fidem acceptandam: quia à Christo coactum Paulum ostendimus. Imitatur ergo Ecclesia in istis cogendis dominum suum, quę prius, vt neminem cogeret expectauit, vt de fide regum atq; gentium prædictio Prophetica impleretur. Ex hinc intelligitur Apostolica sententia, parati vlcisci omnem inobedientiam,

Compelle in rare.

2. Cor. 10

i iij dientiam,

Luc. 14.

Ad Bonifa-
cium c. 16.Contra
Gauden-
tium lib. 2.
cap. 17.

Ion. 3.

XIII.

Li. 1. ca. 14
cap. 17.

Gelafius.

dientiam, cum impleta fuerit prior obedientia vestra. Vnde & ipse dominus ad magnam coenam suam prius adduci iubet conuiuas, postea cogi. In illis enim qui leniter primo adducti sunt, completa est prior obedientia. In istis autem qui compelluntur, inobedientia coercetur. Ideo pulchre concludit Augustinus. Quapropter si potestatem quam per religionem ac fidem regum, tempore quo debuit, diuino munere accepit Ecclesia, hi qui inueniuntur in vijs & in sepibus. 1. Hæresibus & schismatibus coguntur intrare, non quia coguntur reprehendant, sed quo cogantur attendant. Concludamus ergo cum eodem Augustino. Quod aut vobis videtur, inuitos ad veritatem non esse cogendos, erratis nescientes scripturas, neque virtutem Dei, qui eos volentes facit, dum coguntur inuiti. Nunquid enim poenitentiam Niniuitæ egerunt inuiti, quia hoc rege eorum compellente fecerunt? Ista igitur iussione Regiæ potestatis, contra quam voluntarius fit vester occasus, multis ad salutem præstatur occasio, qui etsi violenter adducuntur ad coenam tanti patris familias, & compelluntur intrare: intus tamen inueniunt, vnde se lætentur intrasse. Manifestum ergo fecimus, ut nec illa ratio Bucer possit tueri sectarios suos, ne à sublimiori potestate plectantur, ubi pertinaces in hæresi & incorrigibiles extiterint.

Non me præterit, quosdam arbitrari cum hæreticis agendum gladio spiritus, hoc est, verbo Dei, & ita disputationibus vincendos. Et licet hoc profit simplicibus seductis à Pseudoprophetis. Et Augustinus Paulum probat egregium fuisse disputatorem contra Cresconium grammaticum, & adeo ipsum Christum. Hinc dialecticam commendat Augustinus. Tamen quia hæreticorum nostrorum eiusmodi sunt errores, quia tot annis damnati sunt. Ideo non conuenit saluberrime conclusa, rursus in dubium vocari contra Gelasium c. Maiores 24. q. 1. Videretur enim iniuria

iniuria fieri Reuerendissimis synodis ait Marci-
 L. nemo C. de sum. trin. & fid. Catho. Addo quod hæretici non querunt disputationem, nisi malitia inuolutam, & cor-
 ram laicis non intelligentibus, nam ita absterrui eos dispu-
 tatione Lipsensi contra Lutherum & Carlstadium, dispu-
 tatione Badesi. contra Zuinglium, confutatione disputati-
 onis Berneſi. aduersus Bucerum & Hallerum, vt deinceps
 non petierint disputationem, sed colloquium, quod nō nisi
 si dolis & fraudibus instruunt, vt in hoc Ratispoſi, colloquio
 contigisse superius mōstrauimus. Et in Enchiridio alia plē-
 raq; præiudicia Ecclesię euenire ostendimus ex hæreticorū
 disputationibus. Ideo prudenter S. Paulus monuit Timotheum,
 noli verbis contendere, ad nihil enim vtile est, nisi
 ad subuersionem audientium, & Tito præcepit vitaret stultas
 quæstiones & contentiones.

Marci-
 nus Imper-
 ator.
 Disputare
 cum hære.

2. Timo. 2.
 Tit. 3.

Chrysostomo quoque displicet disputatio cum hæreticis, quia etsi vinci possunt hæretici, non tamen fatentur se victos, ideo placari nequeunt, sed multis mendacijs & insidijs se iactāt victores, adfert Phariseos cum domino disputantes. Disputationem cum hæreticis dissuadet Origenes super Matthæ. 22. At omnium cumulatissime Tertullianus monet cum hæreticis non disputandum. Quid promouebis, inquit, exercitatissime scripturarum? quum si quid defenderis, negetur e diuerso, si quid negaueris, defendatur. Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentionem, nihil consequeris, nisi vilem de blasphematione laudem. Ille vero, si quis est, cuius causa in congressum descendis scripturarum, vt cum dubitantem confirmes ad veritatem iam magis ad hæreses diuerget, hoc ipso motus, quod te videat nihil promouisse, æquo gradu negandi & defendendi diuersa parte statutum. Certe & pari altercatione incertior discedet, nesciens quam hæresim iudicet. Hæc vti-
 que & ipsi in nos habent retorquere. Necessesse est enim & illos

Chrysost.

Tertul. de
 præscript.
 hæretico-
 rum.

Scripturis
disputare.

illos dicere nobis potius adulteria scripturarum, & expositionum earum mendacia inferri, qui proinde sibi defendant veritatem. Ergo non ad scripturas prouocandum est, nec in ijs constituendum certamen: quibus aut nulla aut incerta victoria est, aut paræ certa. Multa alia ad hanc rem adfert Tertullianus eodem loco, quia Apostolus dicat, hereticum hominem post unam & secundam correctionem deuota, post correctionem inquit, non post disputationem.

Lib. 13. cō
tra Faustū.
Hier. 17.

Actu. 5.
Actu. 9.
Actu. 17.
Actu. 19.

Oblatio
Eckij con-
tra Bucera.

Et Augustinus acute inducit illud Hieremiæ. Perdix fuit, quæ non peperit, contra disputationem hæreticorum, sed prætereo ut sim breuior. At si Bucer sincere disputare voluerit, non fraudulenter, & iudicium pati, deligendorum per sacram & piissimam Imperialem Maiestatem: quia Christus disputauit cum Phariseis, S. Stephanus cum Alexandrinis & Cyrenensibus, S. Paulus disputauit cum Græcis, cum Iudæis & Idololatriis, & Ephesinis, Athanasius disputauit cum Arrio coram probo iudice gentili, Augustinus cum Donatistis, Emerito, Maximino, Feliciano, Fulgentio & alijs, offero me ad disputandum contra Bucera pro honore Christi, fidei Catholicæ, Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, sub igne & pœna capitis: etsi dubitem de victoria, propter certissimam regulam fidei, & Ecclesiæ Catholicæ, quam Christus non deserit omnibus malis me debitor iam constituto. His responsum arbitror offensioni tertie per singulos articulos.

OFFENSIO QUARTA.

Parso rumore per Lutheranos Ratisponæ, Legatū Pōstificiū subscripsisse articulis cōciliatis (Buceri iudicio) iam iam encomium ante victoriam canebāt integerrimus vir Legatus se, ap. indigne ferebat se approbatorem iactari errorum, quos etiam principes laici, qui Ro. se, obedientiam sequuntur, vt debent, reijciebant. Ideo tertiū edidit scriptū, iam superius renarratū, à quo offensus fuit Bucerus, &

& plus profecto acerbavit eum, quàm verbis exprimat.

Egregium autem Euclionem præstat, qui altera manu fert lapidem, altera panem ostendat. Nam amplissimum D. Legatum veris ornat titulis (vtinam ex animo fecisset, nō dolo) quia vir sit certe doctissimus, & vitæ admodum castæ, tamen non auderet probare articulos reconciliatos, nec vellet improbare, scriptum illud fecerit, de quo dolendum sit, virum tantum hæc Pontifici iudicanda reseruasse: quem nouerit, cum magna parte consistorij, longe alia curare, semper pungit scorpiorum: solum vt se, ap. à Deo contra oēs hæreses custoditæ detrahat. At syncerior fuit Legatus Pontificius, qui iudicium articuloꝝ vt debuit, dñō apostolico Christi Vicario consignauit. Hæc em̃ est sedes, q̃ summum in fide iudicium (etiã si rumpatur Bucerus) semper habuit, habet, & habebit, vsq; ad tempora Antichristi (quæ modo sub Lutheranis incipiunt) dum fugiet in solitudinē. Nulla em̃ hæresis ibi sumpsit exordiū, ait Ruffinus in Symbolo: Et S. Iulius Papa ait de illa sede, quæ in futuro manebit sine vlla hæreticoꝝ insultatiōe: Hieronymus quoq; ad Damasum, apud vos solos incorrupta patrum seruatur auctoritas. Agatho inquit, de se, ap. quæ nunq̃ errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus succubuit. Affirmat S. Sixtus. Ecclesia Romanā, cuius fides nullam hæresim vnq̃ fouet, siquidem omnes hæreses destruit: Et octaua Synodus, inq̃t, cuius immaculata est semp̃ obseruata religio, in qua est integra & vera Christianæ religionis soliditas S. Bernhardus inadulabilis pater scribit ad Innocentium. Oportet ad vestrum referri apostolatū, pericula quæq; & schandala emergentia in regno Dei, ea præsertim quæ in fide contingunt. Dignum nanque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi fides non possit sentire defectum: hæc quippe est huius sedis prærogatiua, vt de primatu Petri euidentissime probauit.

Bucer contra Legatū

Ruffinus.
Iulius.
Hierony.

Agatho.

Sixtus.

s. Synodus

Bernhard.

k Et

Et dum dignus Ro. Ecclesiæ Legatus hoc exequitur, & postata Bucerus absq; vlla causa ei detrahit, tam impotenter, vt nulla apologia opus sit.

OFFENSIO V.

Iohā. Morus nunci-
us aposto-
licus.

Arbitratur Bucius quartū Reuerendissimi D. Legati scriptum emanatum ab eo, vel sua sponte, siue quod ab alijs nuncijs apostolicis, quorum vnus breui superuenerat, fuerit impulsus: Ego satis superq; noui integritatē Legati: noui, noui, nō ego, sed gloriosissimus Romanorū Rex Ferdinandus, Imperialis celsitudo, Iohannē Morū Mutinē, Episcopum nuncium ap. omnibus numeris virum absolutissimum, siue eruditionem spectes, siue rerum agendarum prudentiam, aut mansuetudinem animi, morum integritatem, castitatem ac sanctimoniam vitæ, sobrietatem ac temperantiam Episcopo honorificam: Hi profecto mille Buceris meliores, non nisi bono & piissimo animo scriptum illud confecere: De eo qui superuenit nescio quicquam dicere, quod morbo languidus, ægre lectum, domū non sum egressus, nisi bis, magno meo incommodo, sed audiamus quid nasutum Bucerum in scripto illo offenderit, magnam enim sibi vmbra exiit fecisse, quod nomine concionatorum, has nēnias, imo nugas, hæreses & impietates effutiuit, sed per capita numeremus omnia breuissime, vt ad tribunalia fieri solet.

1. Doctrina Bucerana nihil aliud est quàm doctrina Christi, & vere catholico sensu testificata.

Negatur articulus vt ponitur quia non est ista doctrina Christi, sed Hussi, Vuiklefi, Pickardorum, & aliorum hæreticorum, quare non est catholico, sed apostatico hæreticorum consensu approbata.

2. Nationali concilio, si nostræ religionis cōtrouersias, secundum verbum dñi & catholico cōsensu componamus, nulla erit maior seditio timenda in alijs nationibus.

Negatur

Negatur articulus vt ponitur: quia cum doctrina vestra sit ante mille & tot centenos annos condemnata in concilio nationali. ^{Cōcilium nationale.} lijs generalibus, & à sanctis patribus, quem creditis tam stupidum & imprudentem, vt vobis apostatis, & votifragis in concilio nationali contrarium decernentibus, assentiantur? Recte Augustinus contra Donatistas. Et ipsa concilia, quæ per singulas regiones & prouincias fiunt, pleniorum conciliorum authoritati, quæ fiunt ex vniuerso orbe Christiano, sine vllis ambagibus cedere, cum experimento rerum aperitur. ^{August.}

Pollicetur nationali concilio futuro, vt dissensiones tollantur, redeat doctrinæ puritas, sacramentorum synceritas, et iustus vigor ecclesiasticæ disciplinæ restituatur, nemine contradicente, nisi qui Christo domino renunciat. ^{3.}

Falsissimus est articulus & mendaciorum plenus, non enim sic dissensiones tollerentur, sed maiores orirentur contentiones, cum satis superq; docuerimus Bucerii & suæ cohortis doctrinam esse impuram, Sacramentorum conspurcatricem, à disciplina Christiana & fide Catholica alienissimam, qua non restituitur ecclesiæ religio, sed omnia pessundantur & misere peruertuntur. Contradicentes eorum damnato conciliabulo, iam temerarij damnant, quasi Christo domino renunciauerint: A qua impia & hæretica sententia à lupis & proditoribus Christianæ fidei temere lata, ad plenarium & generale concilium appellamus, petentes apostolos, &c.

Si existimas Episcopos & principes aliarum nationum (nam de nostris securi sumus) obstituros, quo minus prophetam ^{4.} vocem audiât pastorem: tunc eos tumultuantes contra regnum Christi, ridebit qui in cœlis habitat. ^{Psalms.}

Articulus falsus & oïbus nationibus iniuriosus: nã qd de nostris ait se securos, poterit esse de principibus, aliquibus, eorumque ^{Aliæ nationes non sequuntur hæreticos.} impia doctrina deceptis & seductis, absit aut ab augustis

k ij fimo

Principes
in fide sta-
biles.

fimo Imp. Carolo, à gloriosissimo Rege Ferdinando, & omnibus Archiepiscopis, & Episcopis, & Principibus superius in catalogo enumeratis, nisi sic intelligas (nouos enim dicendi tropos fingitis) vos securos de nostris Episcopis & Principibus Bauariæ catholicissimis, Lotharingo, Iuliacensi, Baden, & alijs, quod nunquam vestræ accedent perfidiæ. Quod aliarum nationum Episcopi & Principes obstabunt, quo minus oues simplices audiant ululatus luporum vestrorum & vulpium gannitus, non ridebit Deus, sed immortale præmium eis retribuet, tanquam veræ fidei pijs professoribus.

Tenebræ
hæresum.

5. Miramur quod in hac tanta luce veritatis, scribere volueris nationali concilio, non posse determinari controversias fidei.

Articulus iste acceptatur in principali, sed de luce exorta per tenebras Luderanas, negatur tanquam falsissimus: quia ab idolis extinctis non fuerunt maiores tenebræ plusquam Cimeriæ in Germania quam modo sunt.

Concilia-
bulum hæ-
reticorum.

6. Quid enim cuiquam nationi negatum est? Cum Christus promiserit se interfuturum, ubi duo vel tres in nomine eius conuenerint: possumus & nos Germani sententiam domini inuenire, in omnibus quæ ad religionem pertinent.

Articulus ille est captiosus, nam denegatum est uni nationi, ubi contrarium Christus toti promisit ecclesiæ: Christus aderit ubi duo vel tres in nomine Christi fuerint congregati, sed tantum apostatis, impijs, & desertoribus excullatis, congregatis, Christus longe aberit à cœtu malignantium & impiorum, quare vos Germani schismatici, inconsutilem tunicam domini scindentes nunquam inuenietis catholicam sententiam, nisi poenitemini. Et cum veris & germane Germanis catholicis Principibus redeatis ad gremium ecclesiæ catholicæ.

7. Rationem affert Legatus, quia controversiæ de religione concernunt statum vniuersalis ecclesiæ, ideo non est vnus

vnus nationis illam decidere.

Verissimus articulus & prudētissime p D. Legatū allat⁹.

Nulla natio potest ea determinare quæ de fide contro^s 8,
uertuntur, vt valeat nisi & aliæ nationes suo quoque iudi
cio eadem iudicent & amplectantur.

Verissimus articulus acceptatur: sed sic Bucer excidit à
causa, & Reuerendissimus Legatus vicit: qm̄ in nationali
concilio nullo pacto potest determinari cōtrouersia fidei,
quæ vniuersalem concernit statum ecclesiæ, nisi et alię nati
ones consentiant. Iaces Bucer: q̄s te confodit: verba tua.

Victus Bu
cer ex pro
prijs ver
bis.

Si aliæ nationes nondū audiunt vocantē dñm, aut audi
entes nolūt seq, debet ne nos id remorari, qn cōueniam⁹?

Articulus iste iniuriosus omnibus nationibus Christi
anitatis negatur & rejicitur: quasi nemo audiat Dñm &
eum sequatur in hoc vasto orbe, nisi conciliabulū experdi
tis excucullatis & nōnis, fide fragis sacerdotibus impie col
lectū, & seductis laicis: sic collegerūt conciliabulū Donati
stē in Aphrica Chirte & Arriani decem cōcilia congrega
rūt, quorum omniū decreta sunt Deo adiuuante extincta.

L. 3. cōtra
Cresconi
um. In Tri
partito.
10.

Nihil nouum volumus inferre, sed antiqua repetere, ni
hil nostra autoritate statuere, sed ea amplecti quæ Chris
tus statuit ab initio, & obseruarunt apostoli & martyres.

Articulum istum recipimus, inquantum pro nobis fa
cit, quia nihil noui inferunt, sed antiquas hæreses damna
tas ex cineribus reuocant, Vigilanti, Nestori, Berengarij,
Pickardi & aliorum damnatæ memoriæ seductorum, sed
pro secunda parte articulum negamus, quia falsissimus est,
cum Christum, apostolos & martyres supra ostēderimus
vestris impietatibus maxime aduersantes, & quod contra
rium erroribus vestris docuerunt & obseruarunt.

Propter nullam societatem offendendus est Deus: Id au
tem faceremus, si in cōfessis vicijs perseueraremus, propter
reā quod aliæ nationes horum correctionem, ignorantia

k iij aut

aut cupiditate differrent.

Hier. 1 Articulus hunc iniuriosum omnibus Christianis negamus. Prima enim parte apud omnes vera existente, onerat altera omnium nationum Christianos ignorantia, auaritia, & neglectu doctrinae necessariae, cum potius ab Aquilone pandetur omne malum. Hæresibus & impietatibus pleni, audent hæc Christianis nationibus obijcere.

12. Possunt Germani, simul atq; aliquid in religione apud eos viciatum est, cum nationali Synodo id sanare.

Articulus propositus negatur vt proponitur. Iam esset via aperta, etiam omnibus nationibus ad schismata: sed si Germani catholici hoc facerent autoritate & consensu se, ap. non refragarer. An non sunt insigniter impudētes, qui derogant authoritati conciliorum generalium, contēdunt concilium eorum particulare assumendum eo solo, quia ipsorum corrupto & peruerso iudicio pronunciant secundum verbum dei, cum potius sequatur Albigeñ. Catharos, Pickardos, Vuiclefum, Hussum & alios damnatæ memoriæ hæreticos.

13. Tam multa olim per nationalia concilia sunt constituta in Syria, Græcia, Aphrica, Gallia, Hispania contra furores Arrii, Pelagii, &c.

Episto. 93
Episto. 91 Articulus verus, quando constituta sunt contra hæreticos, & Pontifice Romano approbante, vt magnū illud concilium Aphricæ Mileui, cui omnes primates Aphricæ interfuerunt, sed tunc fuit ratū quando Inno. Papa illud cōfirmavit, vt ex epistolis Augustini liquet. Idem de concilio Carthagini. sub Cypriano Martyre li. 1. epistola. 2. Idem de concilio Carthagineñ. sub Aurelio primate. Et quæ ad pōtifices, Bonifacium & Celestinum Aphri scripserunt. At concilia pro hæreticis, vt Arrianorum, Ephesinum. 11. &c. Achatij, Sergij, Titi & Nicephorus Iconoklastarum, Photij, & Michaelis, (qui cum Græcis & Orientalibus, omnes

omnes Episcopos Latinos excommunicavit, quod Buce-
rus conatur cum suo conciliabulo facere omnibus Episco-
pis Christianitatis, & aliorum, merito sunt à sede apo-
stolica damnata.

Concilia-
bula.

Alienum ab ætate & sapientia tua illud est, quod ponti-
ficem caput ecclesiæ & conciliorum nominas.

Articulus falsus, cum alieni ab Ecclesia & veritate, pon-
tifici auctoritatem hanc, quam iure diuino habet, adimere
conantur perfidi hæretici & schismatici. Iulius Papa ante
M. & CC. annos scripsit orientalibus Episcopis, Eusebio,
Theogeni, Berintho &c. Cur nobis incōsultis, Episcopos
ad synodum conuocastis, Canonibus iubentibus in Nicæ-
na Synodo, non debere præter sententiam Romani ponti-
ficis vlllo modo concilia celebrari, Sic S. Marcellus Papa &
martyr ante Iulium scripsit. Apostoli eorum quæ successo-
res domino inspirante constituerunt, vt nulla fieret Syno-
dus præter Romanæ sedis auctoritatem, nam sine autho-
ritate Papæ concilium est acephalum.

Nullū con-
cilium si-
ne Papa.

Iulius Pa-
pa.

Marcellus.

Apud quem vnquam patrum legisti, Petrum aut succes-
sores suos esse caput ecclesiæ & conciliorum? Christus vs-
que & solus est caput ecclesiæ.

Articulo interrogatio respōdemus: legit doctissimus
D. Legatus apud Augustinum, de quæst. noui & ve. test.
Saluator pro se & Petro soluit didragma, pro omnibus ex-
soluisse videtur, quia sicut in Salvatore erant omnes causæ
magisterij, ita & post Salvatorem in Petro omnes continē-
tur. Ipsum enim cōstituit caput eorum, vt pastor esset do-
minici gregis, & infra. Manifestum est in Petro omnes cō-
tineri. Legit Calixtum martyrem Benedicto coepisco-
po scribentem. Non decet à capite membra dissidere, sed
iuxta sacræ scripturæ testimonium, omnia membra caput
sequuntur: nulli vero dubium est, quod Ecclesia aposto-
lica mater sit omnium ecclesiarum, & infra, & vos volun-
tatem

Papa ca-
pit eccle-
siæ. q. 75

Calixtus.

11. di. Non
licet.
Chryso.
Matt. 16
Iohan. 21
L. intercla
ras. C. de
sum. tri. &
fid. cath.

1. Reg. 15

Amos 6

16.

17.

tatem matris vestræ impleatis, quæ est ecclesia, cuius caput Romana existit ecclesia. Si patriarcha tuus Bucere, non cōbussisset ius canonicum, potuisses hæc legisse in Graciano. Legit apud Chrysocto. Petrum fuisse os apostolorum, & verticem totius cōsortij, & infra, de Ecclesia, cuius pastor & caput piscator homo, legit eundem super Iohanne. Petrus erat os apostolorum & princeps. Legit Legatus Cōtarenus Imp. Iustinianum, qui appellat Iohannem Papam caput omnium Ecclesiarum: deficeret me dies, si omnia testimonio afferre vellem. Eas iam funeste hæretice, & obijcias pijsimo D. Legato, Papam esse caput Ecclesiarum nullibi legi apud patres. ¶ Assumis Christum esse caput ecclesiarum, fatemur: ita est caput omnium Regum & populorum, tamen Samuel dicit ad Saul: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis: caput in tribubus Israel factus es. Et Amos, Optimates capita populorum dixit.

Si Papa moleste laturus est, si vnica & pia in nostra natione synodus habeatur. Vide quàm male laudes eum!

Ad articulum respondetur vt supra, quid enim prodest hæc tautologia, idem tam sæpe inculcare, Iouis Corinthi & iuxta Horatiū, sicut ridiculus Cytharædus, chorda semper oberrat eadem: Papa non moleste fert piam synodum, sed conciliabulum hæreticorum schismaticum, quod nō solo eo inuito, sed cōtra eum & se, ap. desertores fidei moriuntur colligere.

A Roma quid nobis expectandum, disciplina eius & tergiuersatio de concilio testificantur.

De disciplina Romana dictum est supra, quæ incomparabiliter melior est, quàm Lutherana, Pickardica, Zuingliana aut Vuicklefica. Nemo excusat pontificem, quod differt celebrare concilium generale, gemunt super eo omnes boni, sed in hoc stat domino suo, qui eū iudicabit: Desertores illi conqueruntur de Roma, quæ nihil male eis fecit

cittifinant Eckium lamentari, quia curiabilius Romæ cita-
tur & vexatur sed quid ista faciunt ad fidem?

Postquam satis illuserat pientissimo D. Legato Buce-
rus, blandicijs verborum hunc emollire nititur, & ex eo-
dem ore ut Satyrus calidum & frigidum efflat, dulce ponit
in amarum, & amarum in dulce. Contarenus enim dicit
virum ætate reuerendum, eruditione maximum, vitæ quo-
que castitate & probitate suspiciendum. At quæso te Bu-
cere, animo altiori expendas, & te, & omnem cohortem tu-
am nonnorum & nonnarum, ministrorum sectarum tua-
rum, confer cum hoc pientissimo viro, vitam vestram dico
plus quam Epicuream et Sybariticam, per omnem luxum,
fine omni timore Dei, in vicijs effrenem & dissolutissimam.
Hunc unum virum, tuo etiam iudicio, oppono omnibus
iugatis tuis, tantæ pietatis à te iactatis mystis tuis. Alia quæ
in appendice affixit Bucerus, vel nugæ sunt, vel iniuriæ,
vel impietates, unde piget illas renarrare, & bonas horas
male locare. Scio Romæ non esse profligata omnia, & pro-
lapsa, quæ Christi sunt, neque aduersariam potentiâ Chri-
sti obtinere omnia, ut Bucerus nugatur: sed bonam spem
pijs & sanctis superesse, multa salubriter ab hac sede cõsti-
tuenda, quæ omnium hæresum extirpatrix fuerit: nisi ubi
Christus secreto suo consilio, passus sit zizaniâ cum tri-
tico succrescere, ut in Armenijs, Iacobitis, Georgianis,
Paulinis & alijs, experientia testatur. At hæc modo de re-
sponso principum Catholicorum, & scriptis Legati apo-
stolici Contareni, sufficiant.

RESPONSVM PROTESTANTIVM

ad propositâ ab Im. Maiestate deliberatione, de cõ-
clusionem & decreto in causa religiõis faciendo.

QUæ Imperatoria Ma. exponi fecit principibus electo-
ribus, alijsq; principibus, & ordinibus de suo disces-
su, deinde capita, & articulos, ad faciendam actõrum in his co-

l micjs

Romæ cu-
riales con-
tra ECKI-
VM.
Bucer adu-
latur.

Contare-
nus meli-
or toto cle-
ro Lurhe-
ri.

*Sybariti populi sunt
qui in delicijs
viviunt. Sybaritis
vicijs effrenem &
dissolutissimam
vitam ducunt.*
Romana ecclesia.

Matt. 13